

University of Groningen

Meinardus Schotanus (1593-1644)

van Sluis, Jacob

Published in:
Encyclopedie Nadere Reformatie

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Early version, also known as pre-print

Publication date:
2016

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

van Sluis, J. (2016). Meinardus Schotanus (1593-1644). In W. J. op 't Hof (editor), *Encyclopedie Nadere Reformatie: II: Biografieën L-Z* (blz. 261-263). De Groot Goudriaan.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Meinardus Schotanus (1593-1644)

Jacob van Sluis

Geboren Franeker 13 okt. 1593, † Utrecht 6 april 1644, zv Henricus Schotanus en Geertke Meinerts (Gertrudis Meynardi) Poll. Stud. litt. en theol. Franeker 17 mei 1612, dr. theol. h.c. Franeker 30 dec. 1636. Pred. Britsum (Frl.) 1616-1626, prof. theol. tevens academiepred. Franeker 1626-1632, pred. Leeuwarden 1632-1636, prof. theol. Franeker 1636-1637, prof. theol. en tevens pred. Utrecht 1637-1644. Tr. 1 ... 1622 Doetje (Dodonea) Schotanus (1603-1625), tr. 2 Utrecht 5 april 1638 Mensje (Clementia) Winters, wed. W. Knijff.

Levensloop

De vader van Schotanus was de eerste – en lange tijd ook de enige – hoogleraar in de rechten aan de pas opgerichte universiteit te Franeker. De jonge Meinardus stotterde, waar hij via dagelijkse bijbellezingen van genas. Op de Latijnse school leerde hij al gedegen Hebreeuws, zodat hij als student aan de Franeker universiteit al private colleges Hebreeuws kon geven. Hij verdedigde er een filosofisch getint dispuut *De anima* (dat niet bewaard is gebleven), maar koos uiteindelijk toch voor de studie theologie. Zijn leermeester waren S. Lubbertus en Joh. Maccovius, en voor de Oosterse talen Sixt. Amama. In Britsum, zijn eerste standplaats als predikant, verkreeg Schotanus een goede relatie met de plaatselijk adellijke familie Burmania; in deze periode wees hij meer dan twintig beroepen van elders af. Op voorspraak van de familie Burmania werd hij benoemd tot hoogleraar theologie te Franeker, als opvolger van zijn leermeester Lubbertus. Zijn jongere broer Bernardus was er al aangesteld als hoogleraar in de rechten. Na het overlijden van Amama in 1630 werd hij tevens bibliothecaris, een functie die hij verdienstelijk vervulde. Met medehoogleraar theologie W. Amesius ontstond een hartelijke vriendschap en een goede samenwerking; met Maccovius daarentegen was de verhouding moeizaam. Het vertrek van Amesius was voor Schotanus mede aanleiding om gehoor te geven aan een beroep uit Leeuwarden. Daarvoor, in 1630, had hij nog een beroep tot predikant te Den Bosch afgeslagen: deze stad was nog maar net door stadhouder Frederik Hendrik op de Spanjaarden veroverd en voor de kerkopbouw hier vroeg men de ervaren Schotanus, tevergeefs dus. Echter ook het predikantschap te Leeuwarden was voor Schotanus te belastend voor zijn gezondheid, wat leidde tot een terugkeer naar de Franeker academie. Vandaar werd hij al spoedig beroepen naar de academie van Utrecht, waar zijn broer Bernardus hem wederom was voorafgegaan: beiden waren als ervaren hoogleraren geschikt om deze pas opgerichte universiteit een gedegen start te geven. Gisb. Voetius was hier de naaste collega: deze spreekt in zijn lijkrede op Schotanus van één van geest en een hechte vriendschap. In 1640 werd C. de Maets als derde hoogleraar theologie aangesteld; ze werkten in een goede samenwerking, aldus Voetius (p. 48-49). In Utrecht deelde Schotanus met Voetius tevens een predikantsplaats, die ze eveneens in saamhorigheid

vervulden, met grote aandacht voor de praktische vroomheid en het behoud van zeden en voor de positie van de kerk. Zo schreven ze een notitie tegen het dansen, dat in 1642 door de kerkenraad bij de magistraat werd ingediend. Eénmaal raakte Schotanus even in opspraak. In 1638 werd hij door de burgemeesters berispt vanwege de politieke implicaties vervat in een in de Domkerk gehouden preek tegen het misbruik van geestelijke goederen. De laatste jaren leed Schotanus zeer onder een zwakke gezondheid.

Geschriften

Naast de gebruikelijke academische oraties heeft Schotanus weinig gepubliceerd. Van zijn hand verschenen twee commentaren op nieuwtestamentische brieven, te weten op I Petrus en op Philippensen. Deze commentaren waren overeenkomstig de toen gebruikelijke methode: met aanhaling van veel theologische en dogmatische parallellen, maar met weinig filologische of historische toelichting. Bij Schotanus bleef dit alles in omvang redelijk beperkt. In de opdracht van het laatstgenoemde boek stelde hij dat hij schreef voor de studenten om ze voor te gaan in de dienst aan God en dat hij niet al te diep op controversen wenste in te gaan. Beide opmerkingen kenmerken Schotanus. Zijn gedrevenheid om zich tot studenten te richten blijkt uit zijn beide inaugurele redes: beide zijn voornamelijk gericht tot de studenten theologie. Voorts heeft hij zich nooit laten verleiden tot polemieken en evenmin was zijn werk gericht om andersgezinden te bestrijden of te overtuigen.

In de Franeker oratie *De dignitate ministri* (1626) stelt Schotanus dat de waardigheid niet in uiterlijkheden ligt en evenmin in geleerdheid, maar innerlijk en geestelijk is, vanuit de hemel en vanuit God. Het gaat om een kerkelijke discipline beoefend met een welwillende toeschietelijkheid ("tolerantia multa ... cum benignitate, cum Spiritu sancto ... per sermonem veritatis, per virtutem Dei"). De Utrechtse oratie *De verbo Dei* (1637) stelt de waardigheid van Gods Woord voorop en daarmee de verantwoordelijkheid voor de dienaren van het Woord. Het Woord was richtinggevend, vanaf de aartsvaders tot op heden, waarmee Schotanus kan eindigen met een bede om verdere sturing.

Uit dit alles komt het beeld naar voren van Schotanus als een milde pastor bewogen door een oprechte vroomheid. Dit weerhield hem echter niet om te Franeker te pleiten voor een handhaving van de tucht onder de studenten. Hiermee stond hij met zijn collegae Amama, Hachting en Amesius tegenover Maccovius. Evenmin waren hij en Amesius gediend van Maccovius' scholastieke methode. Tot conflicten leidde dit niet, maar er is gesuggereerd dat het overlijden van beide eerstgenoemden en het aangekondigde vertrek van Amesius voor Schotanus aanleiding was om voortijdig de academie te verlaten en om het beroep naar Leeuwarden te aanvaarden.

Betekenis en invloed

De ingetogen persoonlijkheid van Schotanus maakt het moeilijk om zijn betekenis en zijn invloed zichtbaar te maken. Als prediker werd hij zeer geroemd vanwege zijn heldere voordracht met een welluidende stem – zijn handicap was hij blijkbaar goed te boven gekomen. Hij lijkt gevoelig te zijn geweest voor een goede samenwerking met collegae, wat m.n. in Utrecht zeer goed slaagde. In Britsum toonde hij een grote aanhankelijkheid met de familie-Burmania, wat wederzijds was. Zijn studenten toonden waardering, zonder

dat dit expliciet werd gemaakt.

PRIMAIRE LITERATUUR

Oratio in obitum ... Sixtini Amama ... (Franekerae 1630).

Conciones in Epistolam primam Petri ... (Franekerana 1637; 2e druk 1644). Hierin: *Oratio inauguralis, de dignitate ministri*.

Analysis et commentaria in Epistola Pauli ad Philippenses ... (Franekerae 1637; 2e druk 1644)

Oratio inauguralis, de Verbo Dei, habita Ultrajecti ... 1637 (Ultrajecti 1638).

Systema concionum quibus doctrina christiana, praxis fidei et verae religionis traditur, accomodatarum omnibus fere per annum occasionibus peculiaribus (Franekerae 1640; 2e druk 1644)

SECUNDAIRE LITERATUUR (contemporain)

Gisbertus Voetius, Oratio funebris in obitum ... Meinardi Schotani ... (Ultrajecti [1644]).

SECUNDAIRE LITERATUUR (modern)

Chr. Sepp, *Het godgeleerd onderwijs in Nederland, gedurende de 16^e en 17^e eeuw* (Leiden 1873-1874), II, reg.

W.B.S. Boeles, *Frieslands Hoogeschool en het Rijks Athenaeum te Franeker* (Leeuwarden 1878-1889), II, 131-135, 168.

A.C. Duker, *Gisbertus Voetius* (Leiden 1897-1915), II-III, reg.

A. Kuyper jr., *Johannes Maccovius* (Leiden 1899), 50-53, 58.

W. Meindersma, *De gereformeerde gemeente te 's Hertogenbosch 1629-1635* (Zaltbommel 1909) 57-58, 68-70.

Dez., 'Pogingen tot reformatie der Meierij in de jaren 1629 en 1633', in: *Taxandria*, XVII (1910), 85-88, 153-156.

J.A. Cramer, *De theologische faculteit te Utrecht ten tijde van Voetius* (Utrecht, 1932), reg.

G.W. Kernkamp, *Acta et decreta senatus: vroedschapresolutiën en andere bescheiden betreffende de Utrechtse academie* (Utrecht 1936-1940), I, reg.

K.L. Sprunger, *The Learned Doctor William Ames* (Urbana etc. 1972), reg.

M. Engels, 'Een tuchtkwestie aan de Franeker universiteit, 1627-1629', in: *De vrije Fries*, LVIII (1978), 104-108.

D. Nauta, 'Meinardus Schotanus, theoloog 1593-1644', in: *Gens Schotana*, II/9 (1980), 61-71; met bibliografie, 72-84, en iconografie, 85-86.

G.Th. Jensma, F.R.H. Smit, F. Westra (red.), *Universiteit te Franeker 1585-1811: bijdragen tot de geschiedenis van de Friese Hogeschool* (Leeuwarden 1985), reg.

J.J. Kalma, *Mensen in en om de Grote Kerk: beelden uit de Leeuwarder kerkgeschiedenis* (Drachten-Leeuwarden 1987), 51.

Dez., *Een kerk onder toezicht: Friese synodeverslagen 1621-1650* (Ljouwert 1987), 49, 125 vlg., 135, 144.

J. van Oort e.a. (red.), *De onbekende Voetius* (Kampen 1989), reg.

F. Postma en J. van Sluis, *Auditorium Academiae Franekerensis: Bibliographie der Reden*,

Disputationen und Gelegenheitsdruckwerke der Universität Franeker und des Athenäums in Franeker 1585-1843 (Leeuwarden 1995), reg.

W. Bergsma, *Tussen Gideonsbende en publieke kerk: een studie over het gereformeerd protestantisme in Friesland, 1580-1650* (Hilversum 1999), 307 vlg.

A. de Groot en O.J. de Jong, *Vier eeuwen theologie in Utrecht: bijdragen tot de geschiedenis van de theologische faculteit aan de Universiteit Utrecht* (Zoetermeer 2001), reg.

NNBW, X.

BLGNP, V, 454-455.